

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: **Философски**

Специалност: *(код и наименование)*

Ф	Ф	С	0	4	0	1	1	2
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Социология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	4	5
---	---	---	---

Познавателни възможности на статистическите инструменти за управленски цели: вторичен анализ на данни

Преподавател: Доц. д-р Калоян Валентинов Харалампиев

Асистент: -

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	
	Семинарни упражнения	60
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	30
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	30
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops (информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	50
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа/контролно	
9.	Изпит	50

Анотация на учебната дисциплина:

Дейността на различни по своята специфика организации често е съпроводена от записването и съхраняването на данни от определен тип, независимо от това, че предметът на дейност на тези организации може да бъде най-разнообразен. Това, което ги обединява е, че създаваните бази от данни обслужват ежедневната дейност на съответната структура и събирането им се случва сякаш „от само себе си”, като най-често информацията, която се съхранява: 1) не е еднородна; 2) липсва стратегия за нейната обработка и анализ – процедури, които биха спомогнали дейността и биха увеличили качеството на резултатите на съответните структури, с една дума – подборът и механизмите на съхранение се извършват хаотично, без да отговарят на елементарни изисквания. Но тази информация така или иначе съществува и може при желание да се анализира и отвъд предварително дефинираните цели за събирането ѝ. Другият най-често срещан случай е информацията да съществува просто като архив, който единствено се актуализира и уголемява. (Харалампиев 2006).

Всъщност, основната идея на изследователската практика е върху конкретен масив от емпирични данни да се проиграт различни математически модели за обработка, за да се види как приложението на различни аналитични техники би дало съдържателно различни резултати.

Целта на избираемия курс по вторичен анализ на данни е в това студентите да свържат предмет и метод. Досега в курсовете по „Статистически методи в социологията” и „Основи на SPSS” те научават, че има много и разнообразни по своята същност и познавателен потенциал методи, които могат да се използват за решаването на различни познавателни проблеми, т.е. „един метод – много приложения”. Тук искаме да обърнем фокуса – „един проблем – много методи”. Целта е студентите да научат, че, първо, винаги има контекст на приложението на методите, второ, наличието на контекст води до избор на едни методи и до отхвърлянето на други, и трето, почти никога методите не се прилагат в техните идеални варианти, а почти винаги се налага да се правят модификации, обусловени, разбира се, от контекста.

Основният изследователски метод е вторичен статистически анализ на данни. Както

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Анотация на учебната дисциплина:

бе посочено по-горе, всъщност зад общото наименование “статистически анализ” имаме предвид употреба на целия пакет от аналитични величини и методи, които студентите така или иначе изучават, но в случая приложението им не само ще е подчинено на специфичен предметен интерес, но и на управленските последици, които биха произтичали от употребата на информацията. При това, характерът на информацията – предимно количествени характеристики – определя и използването на количествени методи – статистически методи, социален нетуърк анализ, теория на вероятностите.

И още нещо, предметът може да се променя, но необходимостта от вторичен анализ остава. Като пример могат да бъдат посочени и други курсове в учебния план на специалност „Социология”, които на практика се занимават с вторичен анализ. Това са, например, практиката „Изследване на оценяването във висшето и средното образование” в бакалавърския курс и избираемият курс „Трудови пазари и социални неравенства” в магистърската програма „Трудови пазари и развитие на човешките ресурси”. Изобщо, преподавателите, водещи практиката, имат богат опит именно в провеждането на вторични анализи, което дава увереност, че в дългосрочен план всяка година анализираният масив ще бъде различен.

Предварителни изисквания:

Успешно преминали курсове по „Статистически методи в социологията” – първа и втора част и „Основи на SPSS”. В изследователската практика могат да участват до 25 студента от трети и четвърти курс, които се избират на базата на мотивационно писмо.

Очаквани резултати:

В резултат на активната работа в изследователската практика, след нейното приключване студентите ще могат:

- да предлагат варианти за различни гледни точки към изследвания предмет и съответно за аналитични инструменти за осветляване на тези гледни точки;
- да познават изискванията към данните на различните статистически методи и да могат да правят предварителна обработка на данните, така че да станат годни за приложението на един или друг метод;
- да правят избор между различни статистически методи, обусловен от конкретния предмет на изследване и от разполагаемите данни;
- да прилагат коректно статистическите методи за анализ;
- да интерпретират получените резултати съобразно ограниченията на използвания статистически метод и на изходните данни;
- да предлагат варианти за управленски решения на базата на резултатите от анализа.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	Представяне и обсъждане на презентацията “Human Development Trend 2005” на Ханс Розлинг (www.gapminder.org)	4
2	Представяне на софтуера Germinder на Ханс Розлинг (www.gapminder.org) – разглеждане на възможностите на софтуера и на наличните бази данни	4
3	Представяне на Google Motion Charts, развитие на софтуера Germinder на Ханс Розлинг за работа със собствени бази данни	4
4	Представяне на електронни бази данни на национални и международни публични институции: НСИ, Евростат, ООН, МОТ	4
5	Представяне на електронни бази данни от международни сравнителни изследвания: ESS, EVS, ISSP, GGS	4
6	Обсъждане на теми за презентации/курсови работи	4
7	Презентации на студентите	36

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	
2	
3	
4	

Библиография

Основна:

Гоев, В. Статистическа обработка и анализ на информацията от социологически, маркетингови и политически изследвания с SPSS. Университетско издателство „Стопанство”, С, 1996

Манов, А. Многомерни статистически методи със SPSS. Университетско издателство „Стопанство”, С, 2002

Манов, А. Статистика със SPSS. Университетско издателство „Стопанство”, С, 2001

Съйкова, И., А. Стойкова – Къналиева, С. Съйкова. Статистическо изследване на зависимости. Университетско издателство „Стопанство”, С, 2002

Харалампиев, К. Въведение в основните статистически методи за анализ. „Балкани”, С, 2003

Харалампиев, К. Въведение в основните статистически методи за анализ (второ преработено и допълнено издание). ИК „Балон”, С, 2012

Харалампиев, К. Информацията – архив или ресурс. (Разглеждане на случаи.) В: Статистиката и предизвикателствата на информационното общество през XXI век. Университетско издателство на Икономически университет – Варна, 2006

Харалампиев, К. Работа с данни в SPSS. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, С, 2009

Харалампиев, К. IBM SPSS – Статистически решения на приложни изследователски задачи. (Второ преработено и допълнено издание). ИК „Балон“, С, 2012

Харалампиев, К. SPSS за напреднали. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, С, 2007

Чипева, С. Статистически анализ на категорийни данни със SPSS. Университетско издателство „Стопанство“, С, 2005

www.gapminder.org

Допълнителна:

Бъчваров, А., К. Харалампиев, П. Русков. Изследване на аномалиите в месечната консумация на електричество в зависимост от температурата. XX юбилеен международен симпозиум „Управление на топлоенергийни обекти и системи“, Баня, 2012

Димитров, Г. и кол. Проблеми на оценяването на студентите в специалност “Социология” при Софийски университет. Годишник на СУ “Св. Климент Охридски”, Философски факултет, книга „Социология“, том 95, 2004 (под печат) <http://www.su-sociology.hit.bg>

Найденев, Г., К. Харалампиев, В. Проданов, П. Пачкова. Клъстерите на капитализма. Типология и динамика на капиталистическите икономики. Издателски комплекс – УНСС, С, 2012

Пушкарова, И., Г. Петрунов, Г. Кирилов, К. Харалампиев. Рискови криминогенни и виктимогенни фактори при децата. Съюз на съдиите в България, С, 2010

Стоилова, Р., К. Харалампиев. Джендър неравенства и роля на държавата. В: Благополучие и доверие: България в Европа? Сравнителен анализ на Европейското социално изследване (ESS) 2006/2009. Издателство „Изток-Запад“, С, 2010

Харалампиев, К. Инвалидност, социални контакти, удовлетвореност. В: Благополучие и доверие: България в Европа? Сравнителен анализ на Европейското социално изследване (ESS) 2006/2009. Издателство „Изток-Запад“, С, 2010

Харалампиев, К. Кандидатстудентска кампания 2002 година – различия в намеренията на жените и мъжете. Стратегии на образователната и научната политика, брой 1/2003

Bachvarov, A., K. Haralampiev, P. Ruskov. Business Analytics for Household Electricity Consumptions. IV Международна научна конференция „Е-Управление“, Созопол, 2012

Bachvarov, A., P. Ruskov, K. Haralampiev. Electricity End Users' Consumption Patterns in Different West Bulgarian Locations. Международна научна конференция “UNITECH”, Габрово, 2012

Efremova, E., I. Milosheva, K. Haralampiev, P. Ruskov. Junior Achievement Student Company Competitions Analysis. Научна конференция с международно участие „Авангардни научни инструменти в управлението”, Равда, 2011

Haralampiev, K., E. Efremova, I. Milosheva, P. Ruskov. Application of Classification Trees for JA Entrepreneurship Competitions Analysis. Международна научна конференция “UNITECH”, Габрово, 2011

Milosheva, I., E. Efremova, K. Haralampiev, P. Ruskov. Junior Achievement Entrepreneurship Student Companies Predictive Models Analysis. Юбилейна научна конференция „Перспективи и предизвикателства през обучението по бизнес администрация”, София, 2011

Ruskov, P., K. Haralampiev, I. Milosheva, E. Efremova. Practical Educational Challenges with Business Analytics. Юбилейна научна конференция „Статистика, информационни технологии и комуникации”, София, 2011

Stoilova, R., K. Haralampiev. Stratification in Bulgaria. Measuring the Impact of Origin, Age, Gender, and Ethnicity on Educational Attainment and Labour Market Placement. Годишник на СУ “Св. Климент Охридски”, Философски факултет, книга „Социология”, том 101, 2008, (под печат)

Дата: 16.02.2013

Съставил: доц. д-р Калоян Харалампиев